

המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר העותרת בבג"צ
9961/03 (עמותה רשומה מס': 58-016-3517)

באמצעות עו"ד מיכאל ספרד ו/או אביגדור פלדמן מרח'
אחד העם 49 תל-אביב, טל: 03-6206947, פקס: 03-
6206950

-- נ ג ד --

המשיבים בבג"צ 1-5. ממשלת ישראל ואח'

9961/03 באמצעות עו"ד ענר הלמן מפרקליטות המדינה משרד
המשפטים, ירושלים, טל: 02-6466472; פקס: 02-
6467011

6. תנועת גדר לחיים-להקמת גדר הפרדה

באמצעות עו"ד אילן ציון ו/או גלעד רוגל, רח' אבא הלל
7 ר"ג, טל: 03-5757240; פקס: 03-5757241

7. שורת הדין-israel law center

באמצעות עו"ד ניצנה דרשן לייטנר, רח' עמק איילון 28,
מודיעין, טל: 03-5608185; פקס: 03-7361520

העותרת בבג"צ האגודה לזכויות האזרח בישראל

639/04 באמצעות עו"ד לימור יהודה ואח'. רח' נחלת בנימין 75,
ת"א, טל: 03-5608185; פקס: 03-5608165

-- נ ג ד --

המשיבים בבג"צ מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון ואח'

639/04 באמצעות עו"ד ענר הלמן מפרקליטות המדינה משרד
המשפטים, ירושלים, טל: 02-6466472; פקס: 02-
6467011

תגובת המוקד להגנת הפרט העותרת בבג"צ 9961/03

להודעות המעדכנות מטעם המדינה

בהתאם להחלטת כב' הנשיאה, השופטת ביניש, מתכבדת העותרת בבג"צ 9961/03 להגיש את

תגובתה להודעות המעדכנות מטעם המדינה שהוגשו בימים 26.5.2009 ו-2.8.2009.

א. הצטרפות לתגובת העותרת בבג"צ 639/04 ולבקשתה להכרעה מהירה

1. עניינה של עתירה זו במשטר ההיתרים – משטר שנוצר באמצעות שילוב של חקיקה ראשית, חקיקת משנה ומדיניות – ושהוחל על המרחב שבין הקו הירוק ותוואי גדר ההפרדה ("מרחב התפר"). עניינה של עתירה זו בעיגון עלי ספר של הפליה משפטית פורמאלית ויצירת זכויות ואיסורים על-פי מפתח לאומי, כאשר אלה מכוונים כולם ליצירת תא שטח נעדר תנועת פלסטינים, למעט אלו שהצטיידו בהיתר, בעת שתנועת ישראלים ותיירים ממנו, אליו ובתוכו – חופשית.
2. לפיכך, ובאופן יוצא דופן וחסר תקדים, העותרת בבג"צ 9961/03 (להלן: "העותרת") טענה בכתב עתירתה המתוקן כי מדובר בלא פחות מאשר **אפרטהייד** כהגדרת מונח זה במשפט הבינלאומי, ואף השוותה את ההכרזות והצווים היוצרים את משטר ההיתרים למערכת חוקי המעבר ("Pass Laws") שהותקנה בדרום אפריקה והגבילה מעבר שחורים לאזורים "לבנים" (עמ' 4-6 ו- 29-31 לכתב העתירה המתוקן).
3. העותרת חוזרת על כל טענותיה כפי שאלה פורטו בכתב העתירה המתוקן מיום 5.4.2006 ושנטענו בעל-פה בדיון שהתקיים ביום 18.2.2007 (לפני למעלה משנתיים וחצי!), לרבות **וביתר שאת** על הטענה כי משטר ההיתרים עונה להגדרת **פשע האפרטהייד** המסווג כפשע נגד האנושות.
4. בהודעותיה המעדכנות של המדינה שניתנו בהתאם להחלטת כב' הנשיאה מיום 12.2.2009, עדכנו המשיבים את בית המשפט הנכבד והעותרים ביחס לנתונים שהתקבלו מהפעלת משטר ההיתרים בשנים 2007 ו-2008 ובחלק משנת 2009.
5. לב"כ העותרת היה היתרון של קריאת תגובת העותרת בבג"צ 639/04 (האגודה לזכויות האזרח, להלן "האגודה") להודעות העדכון של המדינה בטרם הכנת תגובתה זו. היות שכך, ובשל העובדה שהניתוח העובדתי שמבצעים ב"כ האגודה מקובלים על העותרת כאן לחלוטין וכן כל טענות האגודה המשפטיות, ובכדי שלא להעמיס על בית המשפט הנכבד ולא לחזור על הטענות – **העותרת מצטרפת לכל טענות האגודה וכן לניתוח העובדתי ולמסקנות העובדתיות שהסיקו מנתוני המדינה, ולא תחזור עליהן בתגובתה זו.**
6. העותרת גם מצטרפת לבקשת האגודה כי תיק זה יוכרע במהירות האפשרית, בשים לב ליושנו ולעובדה שכל עונה חקלאית שחולפת תחת משטר ההיתרים גורמת לנזקים עצומים לעשרות אלפי אזרחים מוגנים בגדה במערבית.
7. לפיכך, העותרת תנצל את זכות התגובה שניתנה לה כדי להאיר סוגייה העולה מהנתונים **שלא נמצאים** בהודעות העדכון מטעם המדינה.
8. בטרם נעשה זאת, נבקש להזכיר בקווים כלליים מה עומד על הפרק ומה הוא המשטר שחוקיותו נתקפת בעתירה זו.

ב. מעבר לנתונים: העקרונות והערכים שעל הפרק

חלוקת האנושות לשתי קבוצות

9. לב ליבו של משטר ההיתרים, סיבת קיומו ומטרתו, היא חלוקת בני-האדם לשתי קבוצות: אלו שחייבים בהיתר לצורך כניסה ושהייה במרחב התפר, ואלו שלא חייבים בהיתר.

10. אין מדובר בסינון רגיל של בעלי היתר ונעדרי היתר. להרבה מקומות מוגבלת כניסתם של אנשים - השומר בכניסה לקולנוע מתיר כניסה רק לאלו שיש להם כרטיס כניסה בתוקף, והשומר בבריכה יאפשר רק כניסת מנויים. בשתי דוגמאות אלו **כל אנשי העולם צריכים לרכוש כרטיס כניסה או כרטיס מנוי כדי להיכנס**. במונחים של משטר ההיתרים – **כולם זקוקים להיתר**.

11. הייחוד של משטר ההיתרים של מרחב התפר אינו בצורך בקבלת היתר כדי להיכנס ו/או לשהות בו, אלא בכך שיש קבוצה אנושית שזקוקה להיתר כדי להיכנס ו/או לשהות במרחב ויש קבוצה אנושית שאינה זקוקה להיתר כלל.

12. לכן, משטר ההיתרים של מרחב התפר מחלק את האנושות לשתי קבוצות **מלכתחילה**: אלו שנדרשים להיתר ("קבוצת הזקוקים להיתר") ולפיכך לעמוד בקריטריונים שנקבעו לקבלת היתרים, ואלו שאינם נדרשים לכל היתר **ולפיכך אינם נדרשים לעמוד בקריטריונים לקבלת היתר** ("קבוצת בעלי זכות הכניסה והשהייה במרחב התפר").

13. מכאן שהמבט הראשון על משטר ההיתרים מטעה. נדמה שמשטר ההיתרים מחלק את העולם לאלו שיש להם היתר ולאלו שאין להם, ולא כך הדבר. מה שהופך את משטר ההיתרים למשטר מפלה היא העובדה שישנם בני אדם שנדרשים לעמוד בקריטריונים מסויימים כדי ליהנות מחופש התנועה ושאר הזכויות הכרוכות באפשרות להיכנס למרחב האמור וישנם בני אדם שאינם נדרשים לעמוד בשום קריטריונים – יש להם **זכות**.

קריטריון ה"יש לי מה לחפש"

14. משטר ההיתרים הופך את קערת הזכויות לגבי קבוצת הזקוקים להיתר: בעוד שהכלל הידוע הוא שהמבקש לממש זכות יסוד אינו נדרש להציג טעם לכך, ואילו המבקש להגבילו חייב לספק צידוק ע"י הוכחת אינטרס שיפגע מהמימוש, משטר ההיתרים קובע כלל הפוך.

15. לגבי קבוצת הזקוקים להיתר הכלל של משטר ההיתרים הוא כי אין זכות כניסה למרחב התפר. המבקשים להתחמק מהכלל (ולהצטייד בהיתר) יידרשו להוכיח כי יש להם אינטרס לגיטימי במרחב: אדמות, לקוחות, עסקים, פציינטים, עבודה.

16. קבוצת בני האדם שאינם זקוקים להיתר, מטבע הדברים, אינם נדרשים להציג טעם כלשהו לכניסתם ו/או לשהייתם במרחב. הם הרי אינם זקוקים להיתר, הם פטורים ממגבלותיו של מנגנון הנפקת ההיתרים. להם יש זכות אמיתית, והגבלתם היא שדורשת הצדקה.

17. במילים אחרות: קבוצת הזקוקים להיתר חייבים להראות, במילים עממיות, ש"יש להם מה לחפש במרחב", שיש להם אינטרס לגיטימי כלשהו המצדיק כניסתם ושהייתם בו. לעומתם, קבוצת בעלי זכות הכניסה והשהייה אינם נדרשים להראות טעם כלשהו – כניסתם ושהייתם במרחב מוצדקת אך בשל רצונם כפרטים בעלי אוטונומיה של רצון חופשי לעשות כן.

על-פי מפתח לאומי

18. סיכום ביניים:

א. משטר ההיתרים יוצר שתי קבוצות – קבוצת הזקוקים להיתר ובעלי זכות כניסה ושהייה.

ב. חברי קבוצת הזקוקים להיתר נדרשים, כתנאי בלעדיו אין אך לא תמיד מספיק, להראות שיש להם אינטרס לגיטימי כלשהו במרחב התפר; קבוצת הזכאים להיכנס ולשהות אינם נדרשים להציג כל טעם למימוש זכותם האמורה.

19. והנה הגענו אל התכונה השלישית והמשלימה של משטר ההיתרים. צביעת שתי הקבוצות בצבעיהם של קבוצות-אנוש.

20. על-פי ההכרזות והצווים המרכיבים את משטר ההיתרים שתי הקבוצות הן אלו:

א. קבוצת בעלי זכות הכניסה והשהייה: **ישראלים ותיירים בעלי ויזה לישראל**

ב. קבוצת הזקוקים להיתר: **פלסטינים**

21. כדי לעמוד על המורכבות וכדי שלא נואשם בהתעלמות משינויים קוסמטיים שבוצעו למשטר ההיתרים, נזכיר כי תושבי הקבע הפלסטינים של מרחב התפר, אינם זקוקים ל"היתר" אלא "לתעודת תושב קבוע". מהבחינה העקרונית הדבר לא משנה את הניתוח של תכונות משטר ההיתרים שהבאנו לעיל, היות ואותם תושבים קבועים פלסטינים של מרחב התפר זכאים ליהנות מכניסה למרחב ומשהייה בו **בזכות העובדה שהם הראו ש"יש להם מה לחפש" במרחב – הם גרים בו**. לפיכך, אנאליטית, הם אכן שייכים לקבוצת הזקוקים להיתר (וההיתר במקרה זה כותרתו "תעודת תושב קבוע"). הם מתבקשים להגיש בקשה לתעודה בדיוק כשם שאחיהם המתגוררים מחוץ למרחב ויש להם עסקים בתוכו מתבקשים להגיש בקשה ל"היתר". בירור זכאותם נעשית באופן אינדיבידואלי.

22. ישראלים שבעבר משטר ההיתרים כלל לא חל עליהם, הוכנסו לכאורה תחת כנפיו, והם כיום נהנים כמו התיירים בעלי אשרת כניסה ושהייה בישראל מ"היתר כללי". גם שינוי קוסמטי זה אינו משנה מהניתוח שהבאנו לעיל וגם ישראלים וגם תיירים מצויים בקבוצת בעלי זכות הכניסה והשהייה.

23. הדבר נובע מהטעם הבא: ההיתר הכללי שניתן לישראלים ולתיירים פוטר אותם מהחובה להציג סיבה לכניסתם ולשהייתם במרחב התפר. הם אינם צריכים להסביר "מה יש להם לחפש שם". לכן, אין המדובר – אנאליטית – בהיתר שניתן מכוח סיבה כלשהי שהיא חיצונית לעובדת השתייכותם ללאום הישראלי (או היהודי) או לקבוצת בעלי האשרה לישראל. לפיכך, אנאליטית, יש להם **זכות** להיכנס לשהות במרחב, **זכות** שאיננה תלויה בסיבת כניסתם אלא רק בהשתייכותם כאמור.

24. **סיכומו של דבר:**

א. משטר ההיתרים אוסר על פלסטינים מכל סוג ומין את הכניסה והשהייה ב-120,000 הדונמים של מרחב התפר (ע"פ הנתונים המופיעים בפסקאות 10 ו-18 להודעה המעדכנת).

ב. משטר ההיתרים דורש מפלסטיני המעוניין להיכנס ולשהות באחד או יותר מ-120,000 הדונמים של מרחב התפר, להראות טעם לגיטימי המצדיק זאת.

ג. משטר ההיתרים מכיר בזכותם של ישראלים ותיירים בעלי אשרת כניסה ושהייה בישראל, להיכנס ולשהות במרחב התפר מכל טעם ולכל מטרה.

25. משטר ההיתרים אינו מבצע אבחנות על רקע אינדיבידואלי, כלומר ההכרעה האם אדם שייך לקבוצת הזקוקים להיתר או לקבוצת זכאי הכניסה אינה כרוכה בשיקול דעת הנוגע לתכונות ספיציפיות שלו (כמו למשל מידת הסיכון הנשקף ממנו). **מכאן שמשטר ההיתרים קובע זכויות ואיסורים על-פי מפתח של זהות קבוצתית – כל מי שמשתייך לקבוצת הפלסטינים זקוק להיתר, כל מי ששייך לקבוצת הישראלים או התיירים בעלי אשרה לישראל אינו זקוק להיתר.**

26. לזאת יקרא משטר משפטי היוצר הפליה מוסדית וישירה במתן זכויות והטלת איסורים.

ג. הנתונים החסרים: אלה ש"אין להם מה לחפש במרחב התפר"

הנתונים שהמשיבים סיפקו

27. את נתוני המשיבים ביחס להיתרים שניתנו וההיתרים שסורבו במהלך השנים 2007 ו-2008 יש לבחון בשים לב לתכונות שהוזכרו לעיל של משטר ההיתרים.

28. להבנת העותרת כאן, נתוני המשיבים, אף אם היו מראים מדיניות מקלה וליברלית במתן היתרים, לא היה בכוחם לאיין את הריקבון הבסיסי של משטר זה – חלוקת האוכלוסייה האזרחית לשתי קבוצות ועיגון הפליה ממוסדת ושיטתית ביניהן על-פי מפתח שבעיקרו הוא מפתח של מוצא לאומי. מה לי 30,000 היתרים שהונפקו או 40,000 היתרים אם ההיתר נדרש רק משום שהמבקש נולד לאם פלסטינית, ואילו היה נולד לאם יהודית היה פטור מהצורך בו. התישמע בחוצות ישראל הטענה שאיסור על יהודים לנהוג בכלי רכב במקום פלוני בעולם אינו נורא כל-כך כי רשות הרישוי באותו מקום נוהגת ליתן היתר ליהודים המראים כי הם זקוקים לנהוג לצרכי פרנסתם ביד נדיבה??

29. לכן, מלכתחילה, עוד בטרם ראינו את הנתונים, סברנו כי אין בנתונים יהיו אשר יהיו, כדי להשפיע על העמדה המשפטית-מוסרית שיש לנקוט כלפי משטר שכל כולו נבלה משפטית ופשע מוסרי.

30. מכל מקום, אם מישהו סבור שניתן אולי לדלג מעל לעקרונות ולערכים "הגדולים" ולבחון את המשטר באספקלריה של "אופן החלתו בפרקטיקה של היומיום", שמא אולי יתברר שגם אם מדובר כטענתנו בזיהום משפטי – פגיעתו בפועל אינה כל כך נוראה, באים הנתונים ומוכיחים שגם במבחן היישום המשטר אכן מזוויע כפי שצפינו.

31. בעניין זה אין לנו אלא להפנות לתגובת האגודה החל מעמ' 10 המתארת כיצד חלה ירידה דרסטית במספר החקלאים שקיבלו היתר קבוע, כיצד הוחמרו ההגבלות על גישת חקלאים פלסטיניים לאדמותיהם, כיצד התקצרו תקופות ההיתר וכיצד הניסיונות לסיוע במקרים פרטניים נכשל פעם אחר פעם.

32. ואכן זו עמדותינו ואותה כתבנו בכתב העתירה המתוקן ואמרנו בדיון בעל-פה: אשליה היא לחשוב שניתן להחזיק אוכלוסיה של מאות אלפי בני-אדם ולנהלה במשטר היתרים ביורוקראטי וכך לקיים חיי אנשים, קהילות ועם. לא ניתן גם אם יש למאן דהוא בקרב המשיבים כוונות טובות לאפשר בגבולות משטר ההיתרים ומטרותיו את המשך "מרקם החיים". הדבר אינו אפשרי כי בני אדם אינם מכוונות שניתן להפעילן בהתאם לספר הדרכה עם כללים נוקשים האומרים כמה שעות יופעלו לצורך כזה או אחר.

הנתונים שהמשיבים לא סיפקו

33. מהמסמך עב הכרס, משופע הדיאגרמות והטבלאות, שהגישו המשיבים נעדרו מספר נתונים סטטיסטיים חשובים.

34. המשיבים פירטו את מספר הפלסטינים שביקשו היתרים בשנים 2007 ו-2008 ובחלק משנת 2009, את מספר הפלסטינים שבקשתם נעתרה ואת פילוח העילות שבגינן נדחו בקשותיהם של אלו שסורבו.

35. במילים אחרות, נתוני המשיבים עוסקים בפלסטינים הטוענים ש"יש להם מה לחפש במרחב התפר" ומפרטים לגבי כמה מהם מערכת הביטחון קיבלה את טענתם.

36. המשיבים לא סיפקו נתונים לגבי מספר הפלסטינים שלא טוענים שיש להם מה לחפש במרחב התפר.

37. עוד נעדר מנתוני המשיבים מספר האנשים שהורשו להיכנס למרחב ללא שנדרשו להראות כי "היה להם מה לחפש בו", קרי גודלה של קבוצת אלו שאינם נדרשים להיתרים או כפי שכינינו אותה: קבוצת בעלי זכות הכניסה והשהייה במרחב.

38. בשל מחדל זה של המשיבים נביא את המספרים בעצמנו. היות ותיק זה סבוך דיו, נתעלם לצורך תגובה זו מהפלסטינים המתגוררים ברצועת עזה שמעמדם מחייב דיון וליבון במסגרת אחרת. ואלו הנתונים:

א. פלסטינים ש"אין להם מה לחפש" במרחב התפר

- ע"פ נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה של הרשות הפלסטינית, בהתאם למפקד שנערך בשנת 2007, בגדה המערבית חיים 2,350,000 פלסטינים (ראו בדו"ח המסכם של המפקד - http://www.pcbs.gov.ps/Portals/_PCBS/Downloads/book1487.pdf, בעמ' 61).
- מהם, בשנת 2007 הוגשו 42,835 בקשות לתעודות והיתרים במרחב ובשנת 2008 הוגשו 41,285 בקשות.
- מכאן שכ-2,308,000 (שני מיליון ושלוש מאות ושמונה אלף) פלסטינים לא טענו בשנים 2007 ו-2008 ש"יש להם מה לחפש במרחב התפר".

ב. זרים בעלי אשרת כניסה ושהייה בישראל

- ע"פ הדו"ח הסטטיסטי של משרד התיירות, בשנת 2007 ביקרו בישראל 2,294,000 תיירים (ראו: התיירות לישראל 2007 – דו"ח סטטיסטי, ניתן לראות באתר משרד התיירות - <http://www.tourism.gov.il/NR/rdonlyres/1821434D-B583-4AA2-8047-0E6BEE530EB2/8805/statisticalreport2007.pdf>, בעמ' 3).
- בשנת 2008 ביקרו בישראל 3,034,000 תיירים (התיירות לישראל 2008 – דו"ח סטטיסטי, עמ' 3 - <http://www.tourism.gov.il/NR/rdonlyres/1821434D-B583-4AA2-8047-0E6BEE530EB2/15864/statisticalreport2008.pdf>).

ג. ישראלים

- בשנת 2007 היו בישראל 7,243,000 תושבים ואזרחים (נתוני הלמ"ס - http://www.cbs.gov.il/www/yarhon/b1_h.htm).
- בשנת 2008 היו בישראל 7,374,000 תושבים ואזרחים (שם).

39. העולה מהנתונים שלעיל –

- א. בשנים 2007-8 היו למעלה משני מיליון ושלוש מאות אלף פלסטינים שכדי להיכנס למרחב התפר נדרשו להציג טעם ולא יכלו או לא רצו, בשעה שמספר זהה (ב-2007) ואף גבוה יותר (ב-2008) של זרים (תיירים) נעזרי זיקה כלשהי למרחב הורשו להיכנס אליו ולא היו זקוקים להציג כל טעם לכך.
- ב. בשנים 2007-8 היו למעלה משני מיליון ושלוש מאות פלסטינים שכדי להיכנס למרחב התפר נדרשו להציג טעם ולא יכלו או לא רצו, בשעה שלמעלה משבעה מיליון ישראלים הורשו להיכנס אליו ולא היו זקוקים להציג כל טעם לכך.
- ג. סה"כ בשנים 2007-2008 אוכלוסיית הזקוקים להיתר מנתה (מבלי לכלול את תשובי רצועת עזה) שני מיליון ושלוש מאות וחמישים אלף איש ואשה, ואילו קבוצת בעלי זכות הכניסה והשהייה מנתה כעשרה מיליון איש ואישה.

40. וכל זה לגבי מרחב שמצוי בגדה המערבית שהיא יחידה גיאוגרפית אחת שבה חיים כל חברי קבוצת הזקוקים להיתר. לעשרה מיליון אנשים שחיים מחוץ לגדה המערבית (פחות כ-250,000 מתנחלים) – יש זכויות שלהם אין לגבי תא השטח שהמשפט הבינלאומי קובע כי הם אזרחיו.

ד. סוף דבר

41. אין דרך בעולם להקטין את פגיעתה הקשה של ההפליה החמורה השיטתית, הממוסדת והפסולה של משטר ההיתרים של מרחב התפר.

42. את הצרכים הביטחוניים של מרחב התפר ניתן להשיג באמצעות בידוק בנקודות המעבר של גדר ההפרדה. כל ניסיון ליצור סטטוס משפטי אחד לפלסטינים ואחר לאחרים – יהווה פשע שאחריתו מי ישורנו.

43. לא מדובר במדרון חלקלק אלא במגלשת מים משומנת היטב בחומר סיכה, שאף לא לרגע ניתן לעמוד עליה במקום אחד - שהרי אם מותר ליצור מרחב שבו נבחין בין אנשים לפי מוצאם הלאומי, אזי למה לא ליצור כבישים נפרדים, ואולי גם חופי רחצה מיוחדים בים המלח לפלסטינים ובתי שימוש נפרדים ובריזיות נפרדות.

44. וזאת יש לומר בקול גדול: אין הבדל בין המשטר נשוא עתירה זו שיצרו המשיבים ומשטר ההפרדה הגזעית במדינות הדרום של ארצות הברית במחצית הראשונה של המאה העשרים!

45. ואם יאמרו המשיבים שלשני אלו מניעים ומטרות שונות בתכלית, נשיב ששוני זה הוא אולי טיעון מקל לעונש אך אין בו כדי להשליך על שאלת ביצוע העבירה החמורה.

46. ולכן, זהו הרגע שבו חייב בית משפט לצדק להגן בגופו על עקרונות היסוד של שיטתנו המשפטית והערכית, ולומר באופן ברור וצלול: כזאת לא יקום ולא יהיה. לא הגענו הנה לארץ ישראל מכל קצוות תבל שבהן הפלו אותנו ורדפו אותנו ומנעו מאיתנו זכויות בשל זהותנו הלאומית – רק כדי להפלות כנגד מי שאיננו אנחנו!

לפיכך, ולאור כל האמור בכתב העתירה ובתגובה זו, ולאור כל הנטען בדיון שהתקיים, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבל את העתירה ולבטל את ההכרזה והצווים המרכיבים את משטר ההיתרים.

מיכאל ספרד, עו"ד
ב"כ העותרת

תאריך: 1.11.09

moked28-Tguva.doc